RNI No. MAHBIL /2009/37831

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष १०, अंक १४३(२)] मंगळवार, ऑक्टोबर ८, २०२४/आश्विन १६, शके १९४६ [पृष्ठे १६, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक ३७८

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ८ ऑक्टोबर २०२४.

अधिसूचना

महाराष्ट्र कृषी, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक नियम-२०२४/प्र.क्र.३७/तांशि-४.—महाराष्ट्र कृषी, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (महाराष्ट्र २०१३ चा २०) याच्या कलम १८ च्या पोट-कलम (१) व (२) सह कलम ६ याच्या पोट-कलम (५) व (६), कलम ८ च्या पोट-कलम (२) आणि कलम १२ च्या खंड (सात) यांद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून आणि याबाबतीत त्यास समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन पुढील नियम करीत आहे.

प्रकरण एक

प्रारंभिक

१. **संक्षिप्त नाव व प्रारंभ.**—(१) या नियमांस, महाराष्ट्र कृषी, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (तक्रारी, अपील व सुधारात्मक उपाययोजना) नियम, २०२४ असे म्हणावे.

(२) हे नियम **शासन राजपत्रात** प्रसिद्ध केल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

२. **व्याख्या.**—(१) या नियमांत, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ आवश्यक नसेल तर,—

(क) "अधिनियम" याचा अर्थ महाराष्ट्र कृषी, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण

यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (महाराष्ट्र २०१३ चा २०), असा आहे ;

(ख) "सत्य शोधन समिती" (एफ एफ सी) याचा अर्थ नियम ५ अन्वये नियुक्त केलेली समिती, असा आहे ;

(ग) "नमुना" याचा अर्थ नियमांसोबत जोडलेला नमुना, असा आहे ;

(२) या अधिनियमामध्ये वापरलेल्या परंतु व्याख्या न केलेल्या शब्द आणि शब्दप्रयोग यांना, त्या अधिनियमामध्ये अनुक्रमे जो अर्थ नेमून दिला असेल, तोच अर्थ असेल.

प्रकरण दोन

सक्षम प्राधिकरणाद्वारे अनुसरावयाची कार्यपद्धती

३. सक्षम प्राधिकरण, प्रामुख्याने तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर किंवा स्वाधिकारे, तक्रारीची चौकशी पुढीलप्रमाणे करील.—(१) तक्रारदार या नियमांना जोडलेल्या नमुना-अ मध्ये वैयक्तिकरित्या किंवा नोंदणीकृत डाकेने किंवा ई-मेलद्वारे सक्षम प्राधिकरणाच्या अधिकृत ई-मेल पत्त्यावर तक्रार दाखल करू शकतो.

परंतु असे की, सक्षम प्राधिकरणाला कोणत्याही बातम्या, माहिती, माध्यम सूचना (बातमीच्या) इत्यादींची दखल घेण्यापासून प्रतिबंध करता येणार नाही आणि त्याचा विचार या नियमांतर्गत केलेली तक्रार म्हणून करता येईल.

(२) तक्रारीसोबत तक्रारीच्या पुष्ट्यर्थ स्वयं साक्षांकित केलेली पत्रके, छायाचित्रे, जाहीराती किंवा इतर कोणतेही कागदपत्र असतील.

(३) तक्रार यथोचितरीत्या स्वाक्षरी केलेली असावी आणि त्यासोबत जोडलेली कागदपत्रे योग्यरित्या साक्षांकित केलेली असावीत. स्वाक्षरी नसलेली तक्रार व साक्षांकित नसलेली पुष्ट्यर्थ कागदपत्रे विचारात घेतली जाणार नाहीत.

४. तक्रारीची छाननी.—(१) सक्षम प्राधिकारी तक्रारीची छाननी करील.

(२) जर, तक्रारीमध्ये प्रथमदर्शनी तथ्य आहे, अशी सक्षम प्राधिकरणाची खात्री पटली असेल तर ते या प्रयोजनार्थ असलेल्या नोंदवहीमध्ये त्याची नोंद घेतील. जर, तक्रार सदोष असल्यास, तिची नोंद घेतली जाणार नाही, आणि या बाबतची माहिती तक्रारदारास शक्य होईल तिथवर सक्षम प्राधिकरणाद्वारे देण्यात येईल.

५. सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी) द्वारे तक्रारीची चौकशी.—(१) सक्षम प्राधिकरण, तक्रार दाखल केल्यानंतर, या संदर्भात चौकशी करण्यासाठी आणि अहवाल सादर करण्यासाठी एक सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी) गठीत करील.

(२) सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी), या अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदीचे उल्लंघन करणाऱ्या शैक्षणिक संस्थेची स्थापना करण्यात आली असल्यास किंवा कोणतेही उपक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाची सुरूवात किंवा आयोजन संस्था करीत असल्यास त्याची चौकशी करील.

(३) चौकशी करताना सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी) खालील मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करील, ते म्हणजे :—

(क) सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी) शैक्षणिक संस्थेला भेट देईल आणि अशा संस्थेच्या सहयोगी व्यक्तीकडून तसेच संबंधित संस्थेच्या इतर कोणत्याही हितसंबंधिताकडून संबद्ध कागदपत्रे व माहिती जमा करील.

(ख) सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी) तक्रारदाराला अतिरिक्त संबद्ध कागदपत्रे आणि माहिती सादर करण्याची संधी देईल.

(ग) चौकशी पूर्ण केल्यानंतर सक्षम प्राधिकरणाने दिलेल्या कालमर्यादेत सत्य शोधन समिती (एफ एफ सी) सक्षम प्राधिकरणाला तिचा अहवाल सादर करील.

६. सक्षम प्राधिकरणासमोर तक्रारींच्या सुनावणीची प्रक्रिया.—(१) सत्य शोधन समितीचा (एफ एफ सी) अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर, जर, सक्षम प्राधिकरणाची तक्रारीमध्ये केलेल्या आरोपपत्रांची दखल घेण्याबाबत खात्री झाल्यास, तक्रारदारास व संबंधित व्यक्ती किंवा शैक्षणिक संस्थेस सुनावणीसाठी नोटीस निर्गमित करील.

(२) तक्रारीत नमूद केलेल्या अधिनियमाच्या तरतुदींच्या उल्लंघनाच्या आरोपांचा तपशील नोटीशीत अंतर्भूत असेल आणि सुनावणीची वेळ, दिनांक व ठिकाण यासंबंधीचा तपशील देण्यात येईल.

(३) सुनावणी घेताना, सक्षम प्राधिकरण तक्रारीमध्ये नमूद केलेल्या अधिनियमाच्या तरतुदींच्या उल्लंघनाच्या आरोपांचा तपशील संबंधित व्यक्तीला किंवा शैक्षणिक संस्थेला समजावून सांगेल.

(४) सक्षम प्राधिकरण, सर्व पक्षकारांना त्यांचे म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी देईल आणि तक्रारकर्त्याला किंवा संबंधित व्यक्तीला किंवा शैक्षणिक संस्थेला त्यांच्या युक्तीवादाच्या पुष्ट्यर्थ प्रमुख पुरावा सादर करण्याची परवानगी देईल.

(५) जर संबंधित व्यक्तीने किंवा शैक्षणिक संस्थेने अपराधाची कबुली दिली, तर सक्षम प्राधिकरण त्याची तशी नोंद घेईल.

(६) जर संबंधित व्यक्तीने किंवा शैक्षणिक संस्थेने अपराधाची कबुली दिली नाही, तर आणि आरोपांना विरोध करत असेल तर सक्षम प्राधिकरण त्यांच्या वादाच्या पुष्ट्यर्थ त्यांचे म्हणणे दाखल करून घेण्यासाठी परवानगी देईल.

(७) पक्षकारांचे पुरावे, कागदपत्रे, इतर अभिलेख आणि सादर केलेली निवेदने विचारात घेतल्यानंतर, सक्षम प्राधिकरणाचे समाधान झाले असेल तर,—

(एक) व्यक्तीने किंवा शैक्षणिक संस्थेने अधिनियमाच्या तरतुदींचे उल्लंघन केले आहे म्हणून सक्षम प्राधिकरण अधिनियमाच्या कलम ६ ला अनुसरुन आदेश काढील.

(दोन) तक्रारीमध्ये कोणतेही तथ्य व योग्यता नसल्यास, ती तक्रार काढून टाकण्याचा लेखी आदेश देईल. सक्षम प्राधिकरणास योग्य वाटल्यास खर्च लादू शकेल.

(८) जर कोणताही पक्षकार सक्षम प्राधिकरणासमोर हजर राहण्यास कसूर करील, दुर्लक्ष करील किंवा नकार देईल, तर सक्षम प्राधिकरण खटल्याच्या योग्यतेनुसार तक्रारीचा एकतर्फी निर्णय घेऊ शकतो.

७. **तक्रारीवर निर्णय घेण्याचा कालावधी :—**सक्षम प्राधिकरणाद्वारे शक्य तितक्या लवकर आणि कोणत्याही परिस्थितीत, तक्रार नोंदवल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या कालावधीत तक्रारीवर निर्णय घेण्यात येईल.

८. **आदेश लेखी असावा :—**(१) सक्षम प्राधिकरणाचा प्रत्येक आदेश लेखी असेल आणि यथोचितरित्या स्वाक्षरी केलेला असेल.

(२) आदेशाची प्रत तक्रारकर्त्याला व संबंधित व्यक्तीला किंवा शैक्षणिक संस्थेला दिली जाईल आणि माहितीसाठी अपील प्राधिकरणाकडे पाठवली जाईल.

९. **सक्षम प्राधिकरणाद्वारे फौजदारी तक्रार दाखल करणे :—**या नियमांच्या अन्य तरतुदींना बाधा न येता, जर सक्षम प्राधिकरण, कोणत्याही वेळी, या अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन झाले आहे या निष्कर्षाप्रत पोहचल्यास ते, कारणे लेखी नोंदवल्यानंतर, अशा व्यक्तीविरुद्ध किंवा शैक्षणिक संस्थेविरुद्ध तो स्वतः किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याद्वारे फौजदारी तक्रार दाखल करून खटला सुरू करील.

प्रकरण तीन

अपील प्राधिकरणाने अनुसरावयाची कार्यपद्धती

१०. **अपील प्राधिकरणासमोर अपील दाखल करण्याची कार्यपद्धती :—**(१) अपील वैयक्तिकरित्या किंवा नोंदणीकृत डाकेने किंवा अपील प्राधिकरणाच्या अधिकृत ई-मेल आयडीवर ई-मेल द्वारे, विलंब असल्यास विलंब क्षमापित करण्याच्या अर्जासह, नमुना-ब मध्ये, सादर केले जाईल.

(२) अपीलासोबत सक्षम प्राधिकरणाद्वारे काढलेल्या आदेशाची प्रमाणित प्रत आणि सक्षम प्राधिकरणाद्वारे सादर केलेल्या कागदपत्रांच्या सर्व स्वयं-साक्षांकित प्रती असतील.

(३) अपीलकर्ता, पोट-नियम (२) मध्ये नमूद केलेल्या सर्व कागदपत्रांसह अपीलाची प्रत सक्षम प्राधिकरणाला आणि सर्व पक्षकारांना देईल.

११. अपिलाची आणि अंतिम आदेशाची सुनावणी :—(१) अपील प्राधिकरण या अपिलाची छाननी करील आणि प्रयोजनासाठी ठेवलेल्या नोंदवहीमध्ये अपिलाची नोंदणी करील.

(२) अपीलात कोणतेही तथ्य आढळले नाही, तर त्याची नोंद घेतली जाणार नाही आणि अपीलकर्त्याला त्यानुसार लवकरात लवकर कळविले जाईल.

(३) अपीलाची छाननी केल्यानंतर अपील प्राधिकरणाचे समाधान झाल्यास, अपील प्राधिकरण अपीलकर्ता आणि सर्व संबंधित पक्षकारांना सुनावणीसाठी नोटीस बजावील. नोटीशीमध्ये अपिलाची माहिती, सुनावणीची वेळ, दिनांक व ठिकाण यांचा समावेश असेल.

(४) अपीलकर्त्याचे व सर्व संबंधित पक्षकारांचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर आणि अपील प्राधिकरणासमोरील सर्व पुरावे विचारात घेतल्यानंतर, ते, शक्य तितक्या लवकर, आदेश काढील. या प्रकरणाध्ये कोणतेही तथ्य किंवा योग्यता नाही असे अपील प्राधिकरणाचे समाधान झाल्यास, लेखी नोंदवलेल्या कारणांसह अपील निकालात काढील.

(५) जर एखाद्या अपीलकर्त्याने अपील प्राधिकरणासमोर हजर राहण्यास कसूर केल्यास, दुर्लक्ष केल्यास किंवा नकार दिल्यास अपील प्राधिकरण त्या अपिलावर खटल्याच्या योग्यतेनुसार एकतर्फी निर्णय घेऊ शकते.

(६) अपील प्राधिकरणाचा प्रत्येक आदेश लेखी असेल आणि त्यावर त्याची स्वाक्षरी असेल. आदेशाची एक प्रत अपीलकर्त्याला व अपील करणाऱ्या सर्व पक्षकारांना दिली जाईल. सक्षम प्राधिकरणाकडे आदेशाची एक प्रत माहितीसाठी व अनुपालनासाठी देखील पाठवली जाईल.

(७) अपील प्राधिकरणाद्वारे अपीलावर, शक्य तितक्या लवकर, आणि कोणत्याही परिस्थितीत, पुढील शैक्षणिक वर्ष सुरू होण्यापूर्वी निर्णय घेण्यात येईल.

प्रकरण चार

जनजागृती

१२. प्रत्येक सक्षम प्राधिकरण प्रामुख्याने जनतेच्या जागृतीसाठी पुढीलप्रमाणे उपाययोजना करील :—(१) सक्षम प्राधिकरण, प्रत्येक शैक्षणिक वर्ष सुरू होण्यापूर्वी, अनधिकृत संस्थांची किंवा कार्यक्रमाची किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमांची नावे, व्यापक प्रसार असलेल्या स्थानिक वृत्तपत्रांमध्ये आणि त्याला योग्य वाटेल अशा इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसह इतर माध्यमांद्वारे आगाऊ प्रकाशित करील किंवा प्रकाशित करून घेईल, जेणेकरून सामान्य जनता किंवा विद्यार्थी अशा अनधिकृत संस्थांमध्ये किंवा कार्यक्रमामध्ये किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमांमध्ये प्रवेश घेणे टाळू शकतील.

(२) सक्षम प्राधिकरण, प्रत्येक शैक्षणिक वर्ष सुरू होण्यापूर्वी, मान्यताप्राप्त संस्थांची किंवा कार्यक्रमाची किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमांची यादी सक्षम प्राधिकरणाच्या किंवा संबंधित प्रशासकीय विभागाच्या संचालनालयाच्या किंवा, यथास्थिति, इतर कोणत्याही प्राधिकरणाच्या अधिकृत संकेतस्थळावर प्रकाशित करील.

(३) सक्षम प्राधिकरण, सावधगिरी बाळगण्याच्या उद्देशाने, अनधिकृत संस्थेच्या किंवा कार्यक्रमाच्या किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाच्या विरोधात अधिनियमामध्ये तरतूद केलेला दंड व शिक्षा, वेळोवेळी प्रसिद्ध करील किंवा प्रसिद्ध करण्याची व्यवस्था करील.

(४) सक्षम प्राधिकरण, अशा अनधिकृत संस्थांशी आणि अभ्यास पाठ्यक्रमांशी संलग्न होण्यापासून त्यांना परावृत्त करण्यासाठी संभाव्य शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांमध्ये जागरूकता निर्माण करू शकते.

(५) सक्षम प्राधिकारी यांनी वेळोवेळी ओळखलेल्या अनधिकृत संस्थांची किंवा कार्यक्रमाची किंवा अभ्यासक्रमांची यादी आवश्यक कारवाईसाठी समुचित प्राधिकरणाला देखील सादर करील.

नमुना अ

(नियम ३ पहा)

सक्षम प्राधिकरणासमोर सादर करावयाची तक्रार

सक्षम प्राधिकरणासमोर (कार्यालयाचे नाव व ठिकाण)

....

....

(१) तक्रारदाराचा तपशील :

(एक) तक्रारदाराचे नाव :

(दोन) तक्रारदाराचा पत्रव्यवहाराचा पत्ताः

(तीन) तक्रारदाराचा दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल आयडी पत्ताः

(२) ज्या व्यक्तीविरुद्ध तक्रार दाखल केली आहे त्या व्यक्तीचा / शैक्षणिक संस्थेचा तपशील :

(एक) व्यक्ती / शैक्षणिक संस्थेचे नाव :

(दोन) व्यक्ती / शैक्षणिक संस्थेचा पत्रव्यवहाराचा पत्ता :

(तीन) व्यक्ती / शैक्षणिक संस्थेचा दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल आयडी पत्ता :

(३) तक्रारीचा तपशील (तक्रारीसाठीची वस्तुस्थिती आणि कारणे) :

....

....

....

(४) सोबत जोडलेल्या कागदपत्रांची यादी :

....

....

....

घोषणापत्र

तक्रारदाराने, याद्वारे घोषित केले आहे की, त्याने या विषयावर इतर कोणत्याही सक्षम प्राधिकरण किंवा न्यायालयासमोर कोणतीही तक्रार दाखल केलेली नाही.

पडताळणी

मी/आम्ही ....(ठळक अक्षरांमध्ये पूर्ण नाव), तक्रारदार याद्वारे पडताळणी करतो आणि निवेदन करतो की, या तक्रारीतील मजकूर माझ्या माहितीनुसार आणि समजुतीनुसार सत्य आहे.

ठिकाण :

दिनांक : तक्रारदाराची सही.

फक्त कार्यालयीन वापरासाठी

टपाल दाखल केल्याचा दिनांक :

टपालाद्वारे प्राप्त झाल्याचा दिनांक :

तक्रार क्रमांकः

सही व शिक्का :

नमुना ब

(नियम १० पहा)

अपील प्राधिकरणासमोर करावयाचे अपील

अपील प्राधिकरणासमोर (कार्यालयाचे नाव व ठिकाण)

....

(१) अपीलाकर्त्याचा तपशील :

(एक) अपीलकर्त्याचे नाव :

(दोन) अपीलकर्त्याचा टपाली पत्ता :

(तीन) अपीलकर्त्याचा दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल आयडी पत्ता :

(२) प्रतिवादीचा तपशील:

(एक) प्रतिवादीचे नाव :

(दोन) प्रतिवादीचा टपाली पत्ता :

(तीन) प्रतिवादीचा दूरध्वनी क्रमांक व ई-मेल आयडी पत्ता:

(३) अपिलाची कारणे (अपिलाची व विनंतीची वस्तुस्थिती, कारणे द्या) :

....

....

....

(४) सोबत जोडलेल्या कागदपत्रांची यादी :

(क) अपिलाचे ज्ञापन.

(ख) सक्षम प्राधिकरणाच्या आदेशाची प्रमाणित प्रत.

(ग) सक्षम प्राधिकरणासमोर दाखल केलेल्या स्वयं-साक्षांकित कागदपत्रांच्या प्रती.

(घ) इतर कोणतीही कागदपत्रे.

पडताळणी

मी/आम्ही .... (ठळक अक्षरांमध्ये पूर्ण नाव), अपीलकर्ता याद्वारे पडताळणी करतो आणि निवेदन करतो की, या अपीलातील मजकूर माझ्या माहितीनुसार आणि समजुतीनुसार सत्य आहे.

ठिकाण :

दिनांक : अपीलकर्त्याची सही.

फक्त कार्यालयीन वापरासाठी

दाखल केल्याचा दिनांक :

टपालाद्वारे प्राप्त झाल्याचा दिनांक :

अपील क्रमांकः

सही व शिक्का :

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

विकास चंद्र रस्तोगी,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated the 8th October 2024.

NOTIFICATION

Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013.

No. Niyam-2024/C.R.37/TE-4.—In exercise of the powers conferred by sub-sections (*1*) and (*2*) of section 18 read with sub-sections (*5*) and (*6*) of section 6, sub-section (*2*) of section 8 and clause (vii) of section 12 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013) and of all other powers enabling it in that behalf, the Government of Maharashtra, hereby makes the following rules, namely :—

CHAPTER I

PRELIMINARY

1. Short title and commencement.—(1) These rules may be called the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Complaints, Appeals and Remedial Measures) Rules, 2024.

(2) These rules shall come into force from the date of its publication in the *Official Gazette*.

2. *Definitions*.—(1) In these rules, unless the context otherwise requires,—

(*a*) "Act" means the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013) ;

(*b*) "Fact Finding Committee (FFC)" means a Committee appointed under rule 5 ;

(*c*) "Form" means the Form appended to these Rules;

(2) Words and expressions used but not defined herein shall have the same meaning as respectively assigned to them in the Act.

CHAPTER II

PROCEDURE TO BE FOLLOWED BY COMPETENT AUTHORITY

3. The Competent Authority shall, on receipt of a complaint or *suo moto*, hold an enquiry into the complaint in the following manner, namely :—

(*1*) The complainant may file a complaint in Form A appended to these rules either in person or by registered post or through an email on official email ID of the Competent Authority :

Provided that, the Competent Authority shall not be prevented from taking cognisance of any news, information, media tips etc. and may consider the same as a complaint under these Rules.

(*2*) The complaint shall be accompanied by self-attested copies of the leaflets, photographs, advertisements or any other material in support of the complaint.

(*3*) The complaint shall be duly signed and the documents attached thereto shall be attested properly. The unsigned complaint and unattested supporting documents shall not be considered.

4. Scrutiny of complaint.- (1) The Competent Authority shall make scrutiny of the complaint.

(2) If the Competent Authority is satisfied that there is a *prima-facie* substance in the complaint, it shall be registered in the register maintained for this purpose. If the complaint is found defective it shall not be registered and the complainant shall be informed accordingly by the Competent Authority, at the earliest.

5. *Inquiry of complaint by Fact Finding Committee (FFC).*— (1) The Competent Authority may, after registering the complaint, constitute a Fact Finding Committee (FFC) to enquire and submit a report in this behalf.

(2) The Fact Finding Committee (FFC) shall make an inquiry whether the Educational Institution is established or any programme or course of study is introduced or conducted in contravention of any of the provisions of the Act.

(3) While conducting the inquiry the Fact Finding Committee shall follow the following guidelines, namely :—

(*a*) The Fact Finding Committee (FFC) shall visit the Educational Institution and collect the relevant documents and information from person associated with such institution as well as from any other stake holders related to the concerned institution.

(*b*) The Fact Finding Committee (FFC) shall give an opportunity to the complainant to provide additional relevant documents and information.

(*c*) After completing the inquiry, the Fact Finding Committee (FFC) shall submit its report to the Competent Authority within time limit given by the Competent Authority.

6. *Procedure for hearing of complaints before Competent Authority.*—(*1*) On receipt of report from the Fact Finding Committee (FFC), if the Competent Authority is satisfied with the allegations made in the complaint, it shall issue a notice for hearing to the complainant and the concerned person or Educational Institution.

(*2*) The notice shall contain the particulars of alleged contravention of the provisions of the Act mentioned in the complaint and shall provide the details regarding time, date and place of the hearing.

(*3*) While conducting the hearing, the Competent Authority shall explain the details of alleged contravention of the provisions of the Act mentioned in the complaint to the concerned person or Educational Institution.

(*4*) The Competent Authority shall give a reasonable opportunity of being heard to all the parties and allow the complainant or the concerned person or Educational Institution to lead evidence in support of their contention.

(*5*) If the concerned person or Educational Institution pleads guilty, the Competent Authority shall record the same.

(*6*) If the concerned person or Educational Institution does not plead guilty and contests the charges, the Competent Authority shall allow to file their say in support of their contentions.

(*7*) If the Competent Authority, after considering the evidence, documents, other records and submissions of the parties, is satisfied that,—

(*i*) the person or Educational Institution has contravened the provisions of the Act, the Competent Authority shall pass an order in persuance of section 6 of the Act.

(*ii*) there is no substance and merit in the complaint, it shall pass an order in writing dismissing the complaint. The Competent Authority may impose a cost if deems fit.

(8) If any party fails, neglects or refuses to appear before the Competent Authority, it may decide the complaint *ex-parte* on the merit of the case.

7. *Period to decide complaint.*—The complaint shall be decided by the Competent Authority as early as possible, and in any case, within a period of three months from the date of registration of the complaint.

8. *Order to be in writing.*—(*1*) Every order of the Competent Authority shall be in writing and duly signed.

(*2*) A copy of the order shall be given to the complainant and concerned person or the Educational Institution and shall be sent to the Appellate Authority for information.

9. *Filing of criminal complaint by Competent Authority.*—Without prejudice to other provisions of these rules, if the Competent Authority at any time, comes to the conclusion that any of the provisions of the Act have been contravened, he shall, after recording the reasons in writing, initiate prosecution by filing a criminal complaint against such person or Educational Institution himself or through an officer authorised by him.

CHAPTER III

PROCEDURE TO BE FOLLOWED BY APPELLATE AUTHORITY

10. *Procedure for filing of appeal before Appellate Authority.*—(1) An appeal shall be presented in the Form B, alongwith an application for condonation of delay if any, in person or by registered post or through an email to be sent on official email ID of the Appellate Authority.

(2) The appeal shall be accompanied by a certified copy of the order passed by the Competent Authority and all self-attested copies of documents submitted before the Competent Authority.

(3) The appellant shall serve a copy of appeal along with all documents mentioned in sub-rule (2) to the Competent Authority and to all the parties.

11. *Hearing of appeal and final order.*—(1) The Appellate Authority shall scrutinise the appeal and the appeal shall be registered in a register maintained for this purpose.

(2) If no substance is found in the appeal, it shall not be registered and the appellant shall be informed accordingly, at the earliest.

(3) If after scrutinizing the appeal the Appellate Authority is satisfied, then the Appellate Authority shall issue notice to the appellant and all the concerned parties for hearing. The notice shall contain the information of Appeal time, date and place of hearing.

(4) After hearing the appellant and all the concerned parties and considering all the evidence before the Appellate Authority, it shall pass an order, as early as possible. If the Appellate Authority is satisfied that there is no substance or merit in the matter, shall dismiss the appeal with the reasons to be recorded in writing.

(5) If an appellant fails, neglects or refuses to appear before the Appellate Authority, it may decide the appeal *ex-parte* on the merit of the case.

(6) Every order of the Appellate Authority shall be in writing and shall be signed by him. A copy of the order shall be given to the appellant and all the parties to the appeal. A copy of the order shall also be forwarded to the Competent Authority for information and compliance.

(7) The appeal shall be decided by the Appellate Authority as early as possible, and in any case, before commencement of the next academic year.

CHAPTER IV

PUBLIC AWARENESS

12. *Every Competent Authority shall take measures for awareness of public at large as follows, namely :*—(1) The Competent Authority shall publish or cause to be publish the names of the unauthorized institutions or programme or courses of study in local newspaper having wide circulation and also by such other means including electronics media, as he may deem fit, well in advance before the commencement of every academic year, so that the general public or students may avoid taking of admission in such unauthorized institutions or programme or courses of study.

(2) The Competent Authority shall also publish the list of approved Institutions or programme or courses of study on the official website of the Competent Authority or Directorate of concerned administrative Department, or any other authority as the case may be, before commencement of every academic year.

(3) The Competent Authority, for the sake of cautioning, shall publish or cause to publish from time to time, the penalty and punishment provided in the Act against the unauthorized institute or a programme or course of study.

(4) The Competent Authority may also create awareness amongst prospective teaching and non-teaching staff to discourage them from associating with such unauthorized institutions and courses thereof.

(5) The Competent Authority shall also submit the list of unauthorized institutions or programme or courses of study identified by it to the Appropriate Authority, from time to time, for necessary action.

FORM A

(*see* rule 3)

Complaint to be presented before the Competent Authority

Before the Competent Authority (Name of Office and Place)

………

………

.

1. Particulars of the complainant:
   (*i*) Name of the complainant:
   (*ii*) Postal Address of the complainant:
   (*iii*) Phone Number and email ID of the complainant:

2. Particulars of the person/ Educational Institution against which complaint is filed :
   (*i*) Name of person/ Educational Institution:
   (*ii*) Postal address of the person/ Educational Institution:
   (*iii*) Phone Number and email ID of the person/ Educational Institution:

3. Details of the complaint (the facts and grounds for complaint) :

   ……………………………………………………..

   ……………………………………………………..

   ……………………………………………………..

4. List of documents enclosed :

   ……………………………………………………..

   ……………………………………………………..

   ……………………………………………………..

Declaration

The complainant hereby declares that he has not filed any complaint on the same subject matter before any other Competent Authority or Court.

Verification

I/We,.. .... (full name in block letters), the complainant do hereby verify and state that the contents of this complaint are true to the best of my knowledge and belief.

Place:

Date: Signature of the complainant.

For office use only

Date of filing :

Date of receipt by post :

Complaint No. :

Signature and seal :

FORM B

(*see* rule 10)

Appeal to Appellate Authority

Before the Appellate Authority (Name of office and Place)

……………………………………………………………………….

1. Particulars of the Appellant:

(*i*) Name of the Appellant:

(*ii*) Postal Address of the Appellant:

(*iii*) Phone Number and email ID of the Appellant:

2. Particulars of the Respondent :

(*i*) Name of Respondent:

(*ii*) Postal address of the Respondent:

(*iii*) Phone Number and email ID of the Respondent:

3. Grounds of Appeal (give the facts, grounds of Appeal and Prayers):

…………………………………………………

…………………………………………………

…………………………………………………

4. List of documents enclosed :

(*a*) Memo of Appeal.

(*b*) Certified copy of order of Competent Authority.

(*c*) Copies of self attested documents submitted before the Competent Authority.

(*d*) Any other documents.

Verification

I/We,..(full name in block letters), the appellant do hereby verify and state that the contents of this appeal are true to the best of my knowledge and belief.

Place:

Date: Signature of the Appellant.

For office use only

Date of filing :

Date of receipt by post :

Appeal No. :

Signature and seal :

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

VIKAS CHANDRA RASTOGI,
Principal Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004. EDITOR : DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE.